

om een verdere verlaging van de Nederlandse voedselrantsoenen te voorkomen. Van augustus '43 af bestookte hij het *Reichskommissariat* met brieven waarin hij er op wees dat door de Duitse eisen de normen die in het Landoorlogreglement gesteld waren, met voeten getreden werden; hij hield die brieven ook niet onder zich: zij kwamen bij zijn staf en via die staf in de illegale pers terecht.¹ Een en ander leidde er toe dat Louwes binnen het Duitse apparaat in die tijd vrij algemeen aangeduid werd als '*der legale Leiter der Illegalen*' – '*es ist sogar*', verklaarde von der Wense na de oorlog, '*da und dort gefallen: Eine Persönlichkeit wie Louwes kann man entweder nur im Amte lassen oder man muss ihn erschiessen.*'² Wat men met Louwes doen moest, was voor Seyss-Inquart evenwel geen vraag: handhaven. De *Reichskommissar* nam wel aanstoot aan de vrijheden die Louwes zich permitteerde, maar was het met datgene wat deze trachtte te bereiken, niet oneens. Louwes' cijfers waren het waarmee Seyss-Inquart keer op keer in Berlijn liet uiteenzetten dat men zich wat de Nederlandse agrarische productie betrof, zekere matiging moest opleggen. Daarbij was het Seyss-Inquarts tactiek, excessieve eisen als Goering bijvoorbeeld stelde op de Berlijnse conferentie van augustus '42, rustig te noteren om vervolgens bij het *Reichsministerium für Ernährung und Landwirtschaft* te bereiken dat men er daar accoord mee ging dat Nederland veel minder leverde. In augustus '42 eiste Goering dat Nederland o.m. 40 000 ton broodgraan en 45 000 ton voedergranen aan Duitsland zou leveren – er behoefde toen in feite in het geheel geen broodgraan afgestaan te worden (de 10 000 ton die 'voorgeschoten' was, werd zelfs teruggeleverd) en aan voedergranen slechts 6 000 ton. Niet anders ging het een jaar later toen een program van nieuwe eisen, door Goering opgelegd, gemiddeld slechts voor iets meer dan de helft gerealiseerd werd. Wij schreven het eerder: tot de spoorwegstaking een geheel nieuwe situatie deed ontstaan, wenste Seyss-Inquart niet dat in Nederland honger geleden werd.

Visserij³

Wij moeten, wat de visserij betreft, onderscheid maken tussen de zout- en de zoetwater-visserij. De eerste was veel belangrijker dan de tweede. Van de aangevoerde vis was in '38, naar de waarde berekend, 93% afkomstig van

¹ In de zomer van '44 liet Rauter, een van Louwes' felste tegenstanders, bij deze en een aantal van zijn hoofdambtenaren huiszoeking doen. Er werd niets gevonden. Bij wijze van wraak liet Rauter toen twee van Louwes' medewerkers, mej. mr.